

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2007-10-18
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 15-07

KLAGANDE

Miljöskyddsnämnden i Borås Stad
501 80 Borås

MOTPART

HSB Göta Ekonomisk Förening, 726000-4044

Ombud: Advokat **P.S.**
Skantzes Advokatbyrå HB

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 12 december 2006, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om utredning

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Miljöskyddsnämnden (nedan nämnden) har yrkat att miljödomstolen skall upphäva länsstyrelsens beslut. Som grund för yrkandet har anförts bl.a. följande. Länsstyrelsen har kommit till en felaktig slutsats vad avser frågan om vem som skall anses vara ansvarig verksamhetsutövare. Nämnden anser att det är klarlagt att det är HSB Göta Ekonomisk Förening (nedan föreningen) som varit verksamhetsutövare under den tidsperiod då läckaget av olja inträffat. Nämnden anser, till skillnad från länsstyrelsen, att ett tillstånd att förvara eldningsolja i markförlagda cisterner i sig utgör ett tillräckligt underlag för att föreningen skall anses vara ansvarig verksamhetsutövare. Det finns dessutom andra omständigheter som talar för att föreningen har ett efterbehandlingsansvar. Det är känt att det har funnits en panncentral i nära anslutning till den oljeförorenade jorden på fastigheterna Tallstekeln 2 och del av Lundby 1:1. Byggnadsnämnden beslutade år 1964 att lämna tillstånd till förvaring av 2 x 30 000 liter eldningsolja i markförlagda cisterner vid panncentralen. Täthetskontroller av cisternerna den 6 oktober 1972 och den 17 januari 1973 visade att de då var täta. Tillstånden att förvara eldningsolja förnyades år 1973. Uppvärmningen med olja upphörde år 1977 och ersattes då av fjärrvärme. Vid uppgrävningen av cisternerna hösten 2004 uppvisade den ena cisternen tydliga rostskador i botten och det fanns oljeförening i marken under cisternen i anslutning till skadan. Båda cisternerna var sandfyllda, vilket tyder på att de tömts på sitt innehåll när eldningsoljan upphörde. Nämnden bedömer att det finns ett klart orsakssamband mellan den verksamhet som bedrevs på platsen (förvaring av eldningsolja) och den miljöskada som uppkommit. Det är rimligt att utgå ifrån att miljöskadan inträffat efter täthetskontrollerna av cisternerna (oktober 1972 respektive januari 1973) men före övergången till fjärrvärme år 1977. Nämnden har i sin utredning klart visat att dåvarande HSB Borås Ekonomisk Förening haft tillstånd att förvara 2 x 30 000 liter eldningsolja på berörd fastighet från den 13 juni 1973 till och med utgången av år 1976. Tillståndet att förvara brandfarlig vara var enligt förordningen (1961:568) om brandfarliga varor förenad med kunskapskrav och ansvar. Tillståndet att förvara brandfarlig vara tillsammans med det faktum att föreningen under den aktuella perioden svarat för eldning och skötsel av värme och ventilationsutrustning talar starkt för att det är att anse som ansvarig verksamhetsutövare. Det saknar betydelse att HSB

Borås Ekonomisk Förening inte ägt panncentral, cisterner eller eldningsolja. Föreningen har svarat för driften av anläggningen och har utan tvivel haft ett avgörande inflytande över hur verksamheten bedrevs. Föreningen uppgick i HSB Sydvästra Götaland Ekonomisk Förening i en fusion genom absorption år 1994. HSB Sydvästra Götaland Ekonomisk Förening uppgick senare i HSB Göta Ekonomisk Förening i en fusion genom absorption år 1998. Nämnden har i sitt föreläggande endast krävt undersökningar och utredningar. Kostnaden för föreningen att efterleva föreläggandet är väsentligt lägre än vad en fortsatt sanering av marken skulle vara. Syftet med föreläggandet är bland annat att få fram ett underlag som visar om oljeföröreningen innebär några risker för människors hälsa eller miljön och om det krävs ytterligare åtgärder. Nämnden har upprepade gånger uppmanat föreningen att utföra undersökningar före saneringsinsatserna. Väl utförda undersökningar kan dels innebära att rätt åtgärder vidtas som reducerar riskerna, dels kan kostnaderna för en sanering reduceras väsentligt. Nämnden anser att föreläggandet är skäligt eftersom nyttan av undersökningarna är betydande i relation till föreningens kostnader för att efterleva föreläggandet.

Föreningen har bestritt ändring och anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen har gjort en riktig bedömning när man funnit att föreningen inte har varit sådan verksamhetsutövare som anges i 10 kap. 2 § miljöbalken. Länsstyrelsens bedömning gäller såväl oljan i oljetankarna på fastigheten Tallstekeln 2 som oljeavskiljarna belägna å Lundby 1:1 ägd av kommunen. Ostridigt har föreningen stått som sökande av tillståndet enligt förordningen om brandfarliga varor avseende tiden den 13 juni 1973 – 31 december 1976. Enligt föreningens uppfattning har ansökan gjorts för den kommunala bostadsstiftelsen Boråshems räkning som vid tiden ägde fastigheten Tallstekeln 2. Vem som haft tillståndet enligt förordningen om brandfarliga varor avgör inte vem som skall anses som ansvarig verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Som direkt framgår av förordningen om brandfarliga varor avser den hanteringsregler som envar som tar befattning med brandfarliga varor skall iaktta. Syftet med förordningen var också att ansvariga brandmyndigheter m.fl. skulle få kännedom om var det förvarades brandfarliga varor och i vilken omfattning. Det är heller inte visat att oljan läckt ur tankarna under den tid som föreningen hade tillståndet enligt för-

ordningen om brandfarliga varor nämligen den 13 juni 1973 – den 31 december 1976. Tvärtom talar det mesta för att cisternerna rostat sönder i början av 1980-talet då också enligt uppgift kommunen låtit anlägga oljeavskiljare och grusbädd på sin fastighet Lundby 1:1.

Nämnden har genmält bl.a. följande. Nämnden vidhåller sitt yrkande om att miljödomstolen skall upphäva länsstyrelsens beslut. Nämnden har tagit emot en skrivelse från Gatukontorets VA-chef i Borås Stad. Skrivelsen innehåller uppgifter om att det kan ha funnits en ledning för oljepåfyllning i den mark som delvis har sanerats. Det kan därmed inte uteslutas att olja har läckt ut ur ledningen i samband med påfyllning av cisternerna. Av skrivelsen framgår att VA-chefen antagit att oljan inte skulle ha kunnat förflytta sig från cisternerna till den plats där uppgrävning skedde 2004. Det är väl dokumenterat att det fanns stora mängder oljeförorening i nära anslutning till cisternerna. Dessutom anlades en grusbädd i marken då oljeavskiljaren installerades. Grusbädden har definitivt påskyndat oljans spridning i marken.

DOMSKÄL

Oljeförorening har konstaterats på fastigheterna Borås Tallstekeln 2 och Borås Lundby 1:1. Det får anses utrett att föroreningen härrör från läckage från de cisterner med tillhörande ledningar som hört till fastigheternas numera nedlagda panncentral och/eller från spill vid påfyllning av oljecisternerna.

10 kap. miljöbalken innehåller regler om vem som är ansvarig för utredning och efterbehandling av förorenad mark. Ansvaret åvilar i första hand den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare). I vissa fall kan ansvaret också riktas mot nuvarande och tidigare fastighetsägare.

Miljöskyddsnämnden har valt att rikta utredningsföreläggandet mot HSB Göta Ekonomisk Förening under åberopande av att det var föreningen som åren 1973 – 1976 innehade tillståndet att förvara eldningsolja i cisternerna, att föreningen svarat

för driften av panncentralen under perioden samt att enligt nämndens bedömning även föreningen inträffat då.

Vad först gäller skadetidpunkten ger föreliggande uppgifter inte klart besked om när markföreningarna inträffat. Det får således anses oklart om föreningarna skett före, under eller efter den tid HSB Göta Ekonomisk Förening varit tillståndshavare.

Vad sedan gäller tillståndsinnehavet kan inledningsvis slås fast att tillstånd till en verksamhet vanligtvis genererar ett verksamhetsutövarskap när tillståndet är meddelat enligt miljöbalken eller motsvarande äldre lagstiftning.

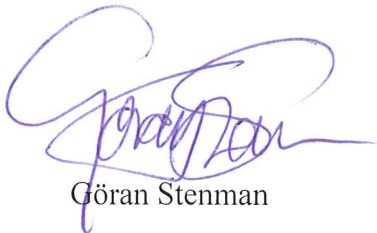
Här åberopat tillstånd är meddelat med stöd av nu numera upphävda förordningen (1961:568) om brandfarliga varor, en förordning som tillkommit bl.a. i syfte att förhindra miljöförening. Förordningen reglerar hantering av brandfarliga varor och innehåller även tillstandsregler för vissa förvaringsfall. Byggnadsnämnden i Borås har med stöd av förordningen den 13 juni 1973 meddelat HSB, Borås tillstånd till förvaring av 2 x 30 000 liter eldningsolja för tiden t.o.m. år 1976.

Den omständigheten att HSB-föreningen sökt och erhållit tillståndet utgör en stark presumtion för att föreningen är att betrakta som verksamhetsutövare vad gäller oljeförvaringen. Oberoende av när föreningen inträffat är dock enbart innehavet av tillståndet inte tillräckligt för att HSB Göta Ekonomisk Förening skall anses vara verksamhetsutövare. Även övriga föreliggande omständigheter måste beaktas.

HSB Göta Ekonomisk Förening har invänt att föreningen sökt tillståndet för fastighetsägarens räkning och att det är den dåvarande fastighetsägaren, Stiftelsen Boråshem, som skall utgöra verksamhetsutövare. Invändningen framstår som logisk eftersom verksamheten vid panncentralen varit en förutsättning för och utgjort en integrerad del i en större verksamhet, nämligen den fastighetsförvaltningsverksamhet som fastighetsägaren bedrev på platsen. Föreningens invändning vinner även stöd av att det var fastighetsägaren själv som innehaft tidigare tillstånd samt att inget tyder på annat än att det varit fastighetsägaren som ägt alla anläggningsdelar och

stått de kostnader som varit förenade med verksamheten vid panncentralen.. Det framstår inte heller som sannolikt att avsikten med träffat fastighetsskötselavtal varit att HSB Göta Ekonomisk Förening vad gäller oljehantering skulle ikläda sig ett längre gående ansvar än vad som normalt gäller vid fastighetsskötarpdrag.

Vid angivna och övriga förhållanden får det anses naturligt att betrakta dåvarande fastighetsägare som ansvarig verksamhetsutövare avseende oljeförvaringen. Något verksamhetsutövaransvar bör däremot inte träffa HSB Göta Ekonomisk Förening. Länsstyrelsen har således haft fog för sitt beslut att upphäva det av nämnden meddelade föreläggandet. Överklagandet skall därmed avslås.

Göran Stenman

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Formulär D)

Överklagande skall ges in till Vänersborgs tingsrätt, miljödomstolen, senast den 8 november 2007 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman och miljørådet Staffan Lagergren. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Olausson.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rättsenheten
Anneli Wejke
031-60 51 74

Klagande

Ombud

BESLUT
2006-12-12

Bilaga 1
Diarienummer
505-21973-2005

Sida
1(8)

HSB Göta ekonomisk förening

Advokat P.S.

Överklagande av Borås miljöskyddsnämnds beslut den 23 mars 2005 § 371 om föreläggande om utredning av oljeförorening i mark på fastigheten Tallstekeln 2 och del av Lundby 1:1 i Borås kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen upphäver det överklagade beslutet.

Redogörelse för ärendet

Miljöskyddsnämnden (nämnden) i Borås kommun beslutade den 23 mars 2005 att förelägga HSB Göta Ekonomisk Förening, organisationsnummer 726000-4044, att utreda den konstaterade oljeföroreningen i marken på fastigheterna Tallstekeln 2 och berörd del av Lundby 1:1 samt redovisa resultatet av utredningen till Miljöskyddskontoret senast den 16 maj 2005. Utredningen skall kunna ge svar på följande frågeställningar.

1. Hur ser utbredningen av oljeföroreningen ut horisontellt och vertikalt?
2. Vilka halter av olja har uppmätts i markprover? Oljehalt bör redovisas som halt alifater i storleksfraktionerna Summa C5-C26 samt >C16-C35. De uppmätta halterna skall redovisas på karta med angivande av provtagningsdjup. Även halter uppmätta med fältinstrument bör redovisas.
3. I vilka riktningar och hur fort kan oljeföroreningar spridas till omgivningen?
4. Vilka miljö- och hälsorisker är förknippade med oljeföroreningen?
5. Finns det behov av ytterligare sanering av marken? Vid bedömningen av saneringsbehovet skall Naturvårdsverkets rapport 4889, "förslag till riktvärden för förorenade bensinstationer" beaktas.
6. Vad kostar det att sanera marken? Miljöskyddsnämnden rekommenderar att alternativa saneringsmetoder belyses i utredningen med angivande av för- och nackdelar samt kostnader.

Som stöd för föreläggandet har nämnden angett bestämmelserna i 26 kap. 9, 21 och 22 §§ miljöbalken (MB) med hänvisning till 2 kap. 8 § och 10 kap. 8 § MB.

Nämnden har även angett att beslutet gäller omedelbart.

HSB Göta Ekonomisk Förening (HSB Göta) överklagar nämndens beslut och yrkar att föreläggandet undanröjs. HSB Göta anför bl.a. följande. Miljöskyddskontorets beslut grundas på den omständigheten att HSB Göta skulle ha varit s.k. verksamhetsutövare för den miljöfarliga verksamheten 13 juni 1973 t.o.m. 31 december 1976. Enligt HSB Götas uppfattning är Miljöskyddskontorets nyssnämnda bedömning felaktig. Visserligen har byggnadsnämnden den 13 juni 1973 beviljat HSB Göta tillstånd till förvaring av brandfarlig vätska i underjordiska tankar att gälla för tiden t.o.m. den 31 december 1976. Enligt HSB Götas uppfattning har icke HSB Göta varit verksamhetsutövare enligt miljöbalken utan verksamhetsutövare har varit den kommunala bostadsstiftelsen Stiftelsen Borås hem för vilkens räkning tillståndet söktes. HSB Göta har aldrig ägt fastigheten. Det är uppenbart att cisterninnehavare icke kan vara HSB Göta utan det måste vara den kommunala bostadsstiftelsen Stiftelsen Boråshem. HSB Göta har aldrig köpt in oljan i tankarna och aldrig varit ägare utan detta har Stiftelsen Boråshem varit.

Även om HSB Göta, som miljöskyddskontoret hävdar, skulle ha varit s.k. verksamhetsutövare 13 juni 1973-31 december 1976 så har den av HSB Göta under angiven tid bedrivna verksamheten icke bidragit till den förorening som nu kunnat konstateras. Av bilagt yttrande från Länsstyrelsen Älvsborgs län till Byggnadsnämnden i Borås 2 april 1973 har oljecisternerna kontrollerats och täthetsprovats utan anmärkning 6 oktober 1972. Den djupaste rostskada som fanns i botten på cisternerna uppmättes till 1,9 mm vilket skall jämföras med bottenplåtens tjocklek 6 mm. Med ledning av angivna uppgifter tillstyrkte Länsstyrelsen bifall till fortsatt förvarning i ytterligare fem år d.v.s. till halvårsskiftet 1978. Vid sin bedömning måste då Länsstyrelsen ha gjort den bedömningen att det icke är möjligt för cisternerna att rosta igenom i botten under en femårsperiod. Även om således HSB Göta, som Miljöskyddskontoret hävdar, varit verksamhetsutövare 13 juni 1973-31 december 1976 fodras för ansvar att oljan har läckt ur tankarna under den tid HSB Göta varit verksamhetsutövare. Eftersom Länsstyrelsen gjort bedömningen att cisternerna inte skulle rosta sönder förrän tidigast 1978 torde det vara ytterligt osannolikt att tankarna efter täthetsprovning i oktober 1972 skulle börja läcka p.g.a. genomrostning under åren 73, 74 och 76. Med största sannolikhet måste en genomrostning av oljecisternen ha skett vid senare tillfälle.

Av miljöskyddskontorets skrivelse till HSB Göta 17 januari 1985 framgår att man konstaterat att det fanns oljeförorening i marken och att det redan vid angiven tidpunkt fanns oljeavskiljare och grusbädd på intilliggande fastigheten Lundby 1:1. Vid sammanträffande hos miljöskyddskontoret 16 februari 2005 framkom uppgiften att oljeavskiljare och grusbädd på fastigheten Lundby 1:1 skulle ha anlagt i början av 1980-talet. Det är Stiftelsen Boråshem och/eller Borås Stad som låtit anlägga grusbädden och oljeavskiljarna på fastigheten Lundby 1:1. Att man anlagt grusbädd och oljeavskiljare måste innebära att Stiftelsen Boråshem/kommunen kunnat konstatera oljeförekomst i kommunens fastighet Lundby 1:1.

Med hänsyn till vad ovan anförts torde det vara klarlagt att oljeläckage från oljetankarna måste ha ägt rum efter 31 december 1976 mot bakgrund av de blygsamma rostskador som kunde konstateras i tankarna 6 oktober 1972. Enligt HSB Götas uppfattning är det Stiftelsen Boråshem som varit verksamhetsutövare å fastigheten Tallstekeln 2 alltsedan oljeanläggningen installerades å fastigheten i början av 1960-talet och fram till dess att Stiftelsen Boråshem överlät fastigheten 1988. Beklagligtvis visar Borås Stad att Stiftelsen Boråshem likviderats. Detta innebär att det inte är möjligt att utkräva ansvar gentemot den verksamhetsutövare som är ansvarig för föreningen. Den grusbädd och oljeavskiljare som finns på kommunens mark Lundby 1:1 torde i sig utgöra sådan miljöfarlig verksamhet som anges i miljöbalken vilket framgår av analogi med RÅ 1997 ref. 12 I som gällde olja i en urinbrunn där det rådde osäkerhet om brunnens täthet och hållfasthet. Det torde åvila kommunen att såsom verksamhetsutövare och ägare till fastigheten Lundby 1:1 tillse att oljeavskiljarna tömdes regelbundet för att förhindra att olja kommer ut i dagvattennätet. Kommunen har uppenbarligen icke själv eller genom avtal med annan försäkrat sig om att oljeavskiljarna tömdes varför kommunen själv förorsakat oljeföreningen i dagvattennätet.

I anledning av miljöskyddskontorets bilagda skrivelse till HSB Göta 29 september 2004 skedde ett sammanträffande på fastigheterna i oktober 2004. Vid sammanträffandet frågade HSB Götas representant om det var ett tvång för HSB Göta att gräva upp oljetankarna och sanera vilket miljökontorets representant bekräftade. Det är mot denna bakgrund som HSB Göta anlätade Entropi SAB för saneringsarbete som beträffande Tallstekeln 2 innebar att de två oljecisternerna grävdes upp och transporterades bort och återfyllning och packning skedde till en kostnad om 23 100 kronor ex. moms. När det gäller kommunens fastighet Lundby 1:1 har HSB Göta låtit utföra saneringsarbeten till en kostnad om 902 725 kronor ex. moms. Att HSB Göta lagt ned denna betydande saneringskostnad på kommunens fastighet Lundby 1:1 beror på att HSB Göta felaktigt bibringats uppfattningens att det förelåg en skyldighet för HSB Göta att sanera fastigheten. Sammanfattningsvis gör således HSB Göta gällande att HSB Göta icke har varit sådan verksamhetsutövare av miljöfarlig verksamhet som anges i miljöbalken och att oljeföreningen ej heller har uppkommit under den tid som miljöskyddskontoret gör gällande att HSB Göta varit verksamhetsutövare. Föreläggandet kan därför icke riktas mot HSB Göta.

Nämnden har bemött HSB Götas överklagande och anför bl.a. följande. Man vidhåller sin tidigare uppfattning att HSB Göta är ansvarig för den miljöskada som uppstått på fastigheterna Tallstekeln 2 och Lundby 1:1. Man vidhåller även sin uppfattning att miljöskadan inträffat någon gång mellan åren 1973 och 1976. Grävarbeten under hösten 2004 har visat att oljan i marken på fastigheterna Tallstekeln 2 och Lundby 1:1 kommer från de markförlagda cisternerna som omfattades av HSB Götas tillstånd. Det är rimligt att utgå från att oljan i marken upptäcktes i samband med grävningsarbeten på fastigheterna Tallstekeln 2 och Lundby 1:1 vid övergången till fjärrvärme år 1977. Miljöskadan bör därför ha inträffat då panncentralen var

i drift åren 1973-1976. Den sanering som HSB Göta hänvisar till är gjord genomförde på HSB Götas eget initiativ. Nämnden tog inte ställning till vem som skulle ansvara för saneringen.

Ytterligare skriftväxling har skett i ärendet.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Gällande bestämmelser

Enligt 2 kap. 8 § MB skall alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

Av 10 kap. 1 § MB framgår att reglerna om förorenade områden ska tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada och olägenhet för människors hälsa eller miljön.

I 10 kap. 8 § MB stadgas att i frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 § tillämpas 2-4 samt 6 och 7 §§.

Enligt 10 kap. 2 § MB är det verksamhetsutövaren - den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen - som är ansvarig för efterbehandling och undersökning. Enligt förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45, del 2 s. 199) bör tillsynsmyndigheten i första hand rikta krav mot den som bedriver verksamheten, om den alltså pågår. Har verksamheten upphört kan förelägganden riktas mot en, flera eller alla tidigare verksamhetsutövare som har haft del i föroreningen.

Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skälig omfattning ska utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som p.g.a. föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. Detta följer av 10 kap. 4 § MB och gäller även för undersökningar. När ansvarets omfattning ska bestämmas ska beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, ska även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Om flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 10 kap. 2 § MB ska de, enligt 10 kap. 6 § MB, svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 10 kap. 4 § 1 st MB. En verksamhetsutövare som visar att hans eller hennes bidrag till föroreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling ska dock ansvara

endast för den del som motsvarar bidraget. Vad de solidariskt ansvariga har betalat ska fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den omfattning i vilken var och en har medverkat till föroreningen och till omständigheterna i övrigt.

Enligt 26 kap. 9 § MB får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall.

Av 26 kap. 21 och 22 §§ MB framgår att tillsynsmyndigheten får begära upplysningar och undersökningar av en verksamhetsutövare.

Bakgrund

I ett meddelande från miljöskyddskontoret den 29 september 2004 anges bl.a. följande. I anslutning till fastigheten Tallstekeln 2, fastighetsägare HSB:s Brf Knallen i Borås, finns en nedlagd panncentral med tillhörande cisterner. Enligt uppgift ska någon typ av läckage ha uppstått från cisternerna vilket då åtgärdades genom att en grusbädd anlades på den kommunala grönytan norr om fastigheten för att samla upp oljeförorenat vatten som sedan avleddes via två oljeavskiljare till dagvattennätet. Vidare skulle oljeavskiljarna tömmas regelbundet för att hindra att olja kom ut i dagvattnet. Miljöskyddskontoret bedömer att den åtgärd som vidtagits för att samla upp oljeföroreningen d.v.s. att anlägga en grusbädd som avledds till dagvattennätet via oljeavskiljare inte är tillräcklig för att motverka negativa effekter på miljön. Miljöskyddskontoret gör därför den bedömningen att andra åtgärder i form av undersökning och sanering av det förorenade området måste vidtas om en bestående effekt ur miljösynpunkt ska kunna uppnås. Miljöskyddskontoret bedömer att det förorenade området måste undersökas närmare vad gäller föroreningens omfattning, halter och spridningsrisk. Även de cisterner, inklusive rörledningar och invallningar/kasuner, som hör till den nerlagda panncentralen måste ingå i undersökningen.

HSB:s Brf Knallen i Borås har i en skrivelse uppgett följande bakgrund. Fastigheten Tallstekeln 2 ägdes fram till 1988 av en kommunal bostadsstiftelse som den 1 september 1988 överlät fastigheten till HSB Fastigheter som i sin tur överlät fastigheten till Brf Knallen den 31 december 1990. På fastigheten Tallstekeln 2 fanns tidigare en panncentral för oljeeldning och två stycken nedgrävda oljetankar om 30 m³ vardera. Den kommunala bostadsstiftelsen anslöt fastigheten i slutet på 1970-talet till fjärrvärme och i samband därmed sanerade stiftelsen panncentralen och oljetankarna. Enligt uppgift fylldes de två oljetankarna med sand. I samband därmed har kommunen på sin intilliggande mark nedanför tankarna anlagt en sandbädd med oljeavskiljare.

Nämnden har i en skrivelse den 21 december 2004 angett bl.a. följande angående bakgrunden. På fastigheten Tallstekeln 2 har det tidigare funnits en panncentral med tillhörande cisterner. Panncentralen var i drift till dess att fjärrvärme installerades 1977. I början av 1980-talet upptäcktes olja i marken. På uppdrag av HSB Göta utfördes omfattande grävarbeten under

oktober och november 2004 på fastigheterna Tallstekeln 2 och del av fastigheten Lundby 1:1. Vid uppgrävningen av två cisterner om vardera 30 m³ på fastigheten Tallstekeln 2 konstaterades olja intill och under cisternerna. Oljan har spridit sig under pannhuset och ner till grannfastigheten (Lundby 1:1) där makadambädd och oljeavskiljare tidigare anordnats. I samband med grävningens arbetet avlägsnades de två cisternerna och oljeavskiljaren. Ledningen från oljeavskiljaren till dagvattennätet pluggades. Förvaringen av eldningsolja i de två cisterner som tidigare fanns på fastigheten Tallstekeln 2 krävde tillstånd av byggnadsnämnden i Borås. Följande tillstånd har meddelats för de aktuella cisternerna. Den 9 september 1964 beviljades Stiftelsen Boråshem i Borås två tillstånd att vardera förvara 30 000 liter eldningsolja till och med år 1971. Den 13 juni 1973 beviljades HSB Borås Ekonomisk Förening tillstånd att förvara 2x30 000 liter eldningsolja till och med 1976. Grävarbeten under hösten 2004 har visat att oljan i marken på fastigheten Tallstekeln 2 och intilliggande fastighet kommer från de markförlagda cisternerna. Miljöskada har inträffat någon gång efter täthetsprovningarna av cisternerna 1972-1973. Läckage av olja kan ha inträffat då panncentralen var i drift åren 1973-1976 eller tiden därefter (år 1977 och framåt) om verksamhetsutövaren lämnat kvar olja i cisternerna då fjärrvärme installerades. Det framgår av en skrivelse från miljö- och hälsoskyddskontoret att man känt till att marken var förorenad av olja år 1985.

HSB Göta har invänt mot nämndens skrivelse. De anför bl.a. följande. HSB Borås har aldrig ägt fastigheten Tallstekeln 2 och ej hellen genom nyttjandearräsavtal eller dylikt disponerat fastigheten helt eller delvis. Däremot har HSB Borås under åren 1973-1976 enligt ett fastighetsskötselavtal med Stiftelsen Boråshem, som ägde fastigheten, åtagit sig den samordnade fastighetsskötseln. HSB Borås tillstånd för förvaring av brandfarlig vätska har varit för Stiftelsen Boråshems räkning. Den miljöfarliga verksamhet som bedrivits på fastigheten Tallstekeln 2 har bestått i att olja förvarats i underjordstankar från vilka läckage kunde uppkomma till den omgivande marken, vatten etc. Ansvar för oljeförvaring i cisterner under jord ingår inte i HSB Borås åtagande enligt fastighetsskötselavtalet. Stiftelsen Boråshem har varit verksamhetsutövare när det gäller nyssnämnd miljöfarlig verksamhet fram till den 31 december 1990 då fastigheten överläts. Det är Stiftelsen Boråshem som ursprungligen anlagt panncentralen med tillhörande cisterner och det är Stiftelsen Boråshem som köpt in och bekostat den olja som förvarats i cisternerna.

Länsstyrelsens bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att verksamhet i form av hantering av petroleumprodukter har pågått på den aktuella fastigheten åtminstone mellan 1964 och 1977. Det är något oklart när cisternerna togs ur drift 1977 och hur omfattande sanering som då gjordes av cisternerna. Enligt 10 kap. 2 § MB är i första hand den ansvarig för efterbehandlingen och undersökningen av förorenad mark- och vattenområden som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövaren).

Den avgörande frågan i ärendet är om den verksamhet som HSB Borås, numera HSB Göta, bedrev på Tallstekeln 2 under åren 1973-1976 var av sådan art att HSB Göta var verksamhetsutövare i miljöbalkens mening eller om HSB Götas ansvar för fastighetsskötseln inte var så omfattande att föreningen kan anses vara verksamhetsutövare.

HSB Göta har inte ägt fastigheten Tallstekeln 2 och det finns inget som ens tyder på att HSB Göta har ägt oljetankarna eller oljan i dem. HSB Göta har lämnat in skötselavtal mellan stiftelsen Boråshem och HSB Göta rörande fastighetsskötsel och trappstädning. Dessa avtal säger inget om ansvaret för eldningsolja och oljetankarna och det finns således inte heller något som anger att HSB Göta har ansvar för dessa delar av fastighetsförvaltningen. Enligt uppgifterna i ärendet har HSB Göta inte heller införskaffat oljan som förvarats i cisternerna och använts för uppvärmningen av fastigheter. Det faktum att HSB Göta under en period innehåft tillståndet för förvaring av brandfarlig vätska på fastigheten kan i sig inte enskilt anses utgöra tillräckligt underlag för att HSB Göta ska anses som ansvarig verksamhetsutövare.

Det är i övrigt oklart vem som egentligen ska anses som ansvarig för de anlagda oljeavskiljarna. Vad gäller de föroreningar som uppkommit på grund av att oljeavskiljarna varit fulla och läckt finns det inget som visar att HSB Göta varit verksamhetsutövare i det fallet heller.

Med hänsyn till ovanstående upphäver Länsstyrelsen nämndens beslut.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos miljödomstolen i Vänersborg, se bilaga formulär O 22.

I detta ärende har förste länsjurist Magnus Sandström beslutat och länsjurist Anneli Wejke varit föredragande. I handläggningen har även länsmiljöingenjör Maria Gustavsson deltagit.

Magnus Sandström

Anneli Wejke

Bilaga:
Hur man överklagar

Kopia till:
Miljöskyddsnämnden i Borås kommun (delg.kvitto) ✓
Pärmen